

François Bordes – Yan Laborie, **Usmeni zapisi i brodarstvo u Dordonji**, str. 404–409

5. Procjena baštine

Gérard Bani, **Izvori, kompilacija i plagijat u publikaciji o pomorskim istraživanjima**, str. 410–422

Serge Pajot, **Municipalni arhivi pri vrednovanju obalnog naslijeđa: primjer jedne uspjele suradnje**, str. 423–427

Sophie Bertran de Ballanda, **Bolnica Karolina na otoku Frioul. Rad na restauraciji i obnovi**, str. 428–431

Dominique Chante – Dominique Noël, **"Putovanja morem". Povodom djela "Da, ali tu je more" Françoisa Cervantesa, nadahnuće, suradnja i mnogo animacije**, str. 432–435

6. Zaključak

Marcel Roncayolo, **Razmišljanje o značaju pomorske baštine**, str. 436–440

7. Zatvaranje kolokvija

Rubrika Bibliografija, str. 448–454, sadrži bibliografiju inventara, repertorija i arhivskih vodiča objavljenih tijekom 1995. godine.

Branka Molnar

RASSEGNA DEGLI ARCHIVI DI STATO, god. LVI, sv. 2, Rim, svibanj/kolovoz 1996, 215 str.

Ovaj broj Zbornika glavninu svojih stranica posvećuje znanstvenom skupu na temu "Opći vodič kroz državne arhive Italije i povijesna istraživanja", a prema ustaljenoj koncepciji sadrži i sljedeće rubrike: Kronike; Prikazi i osvrti; Dokumenti; Aktivnosti arhiva: sređivanje i inventari, izložbe, savjetovanja, tečajevi, izvješća s međunarodnih savjetovanja; Bibliografija; Zaprimljene knjige; Naputci: dekreti, pokrajinski zakoni i vijesti iz zakonodavstva.

Jednodnevni znanstveni skup na temu "Opći vodič kroz državne arhive Italije i povijesna istraživanja" održan je u Rimu 25. siječnja 1996. godine, dvije godine nakon što je iz tiska izašao IV. svezak Općeg vodiča.

Svrha ovog znanstvenog skupa bila je: putem stručnih predavanja i kroz završnu diskusiju načiniti bilancu postignutih rezultata, razmotriti i ocijeniti primijenjenu metodologiju i informatički sustav u realizaciji ovoga projekta, te načiniti kri-

tički osvrt i zacrtati budući program arhivske djelatnosti Italije. Na prvom zasjedanju, nakon pozdravnih govora, riječ su vodili odgovorni za projekat Vodiča. Antonio Dentoni-Litta, ravnatelj Središnjeg ureda za arhivska dobra održao je predavanje: "La conclusione dell'opera", zatim Claudio Pavone: "La Guida generale: origini, natura, realizzazione", Paola Carucci: "La Guida generale: problemi di metodo" i Pietro d'Angiolini: "Il V volume della Guida: indici e repertori". Pripremni poslovi na izradi "Općeg vodiča kroz državne arhive Italije" (*La Guida generale degli Archivi di stato italiani*) su počeli 1966. godine, I. svezak (A–E) je izašao iz tiska 1981., II. svezak (F–M) 1983., III. svezak (N–R) 1986., a IV. svezak (S–Ž) 1994. godine (djelo na 4 844 stranica).

U drugom dijelu pvog znanstvenog skupa predavanja su održali arhivisti: Elio Lodolini (Roma), "Un'analisi critica", Stefano Vitali (Firenza), "Innovazione tecnologica e progetto culturale: la Guida generale degli Archivi di stato, il progetto "Anagraffe" e le (possibili) prospettive future", Isabella Zanni Rosiello "La Guida generale è sottoutilizzata?", te znanstvenici – istraživači Gian Carlo Falco (Sveučilište Pisa), "I fondi archivistici per una storia dell' economia in età contemporanea", Guido Melis (Sveučilište Siena), "La Guida generale: un punto di partenza per la storia dell'amministrazione", Gianni Perona (Sveučilište Torino), "Fascismo e Resistenza nella documentazione degli Archivi di Stato", Dino Puncuh (Sveučilište Genova), "Le fonti per la storia medievale negli Archivi di Stato italiani", te Giuseppe Talamo, "La Guida generale degli Archivi di Stato italiani e i nuovi indirizzi storiografici".

Svi sudionici ovoga znanstvenoga skupa su se složili da Opći vodič, na kojem se radilo 30 godina, istraživačima pruža radu, potpunu i homogenu obavijest o fondovima i zbirkama koje su pohranjene u arhivima. Tijekom rada na ovome projektu moralo se odgovoriti na pitanja: kako prevladati suprotnosti između arhiva i korisnika, kakav je odnos povijest – arhivistika, kako razvrstati fondove, kako ujednačiti elemente opisa fonda, koji informatički sustav odabrati itd.

U rubrici KRONIKE potanko se opisuje tijek međunarodne konferencije na temu "Konzervacija i restauracija arhivskih i bibliotečnih materijala", održane u mjestu Erice od 22. do 29. travnja 1996. godine.

U poglavlju PRIKAZI I OSVRTI prikazano je djelo "Armellini il moderato" autora Marka Severina, koji je proučavajući arhivsku ostavštinu obitelji Armellini, u svojoj knjizi objavio nove podatke kao doprinos pri rekonstrukciji biografije Carla Armellinija, čije ime se vezuje uz rimsku demokratsku republiku 1849. godine.

Poglavlje DOKUMENTACIJA donosi tekst rezolucije usvojene na XXXI. Međunarodnoj konferenciji o arhivima održanoj u Washingtonu od 6. do 9. rujna 1995.

Rubrika AKTIVNOST ARHIVA sadrži vijesti o tijeku sređivanja i obrade fondova kao i izradi njihovih inventara. Objavljeni su podaci o mnogobrojnim primo-

predajama, premještanju, ostavama (depozitu), poklonima i prinovama arhivskoga gradiva.

Vijesti o novim izdanjima knjiga iz područja arhivistike navedene su u rubrici BIBLIOGRAFIJA.

Rubrika **NORMATIVNE ODREDBE** donosi pravne tekstove: 1) Dekret predsjednika savjeta ministara od 11. prosinca 1995. (Sporazum o programu za vrednovanje kulturnih dobara i okolice i utjecaja turizma), 2) Dekret sveučilišta u Palermu od 17. srpnja 1996. u svezi sa studijem bibliotekarstva i arhivistike pri Ateneu, 3) Dekret predsjednika pridruženih prokrajina o administrativnoj dokumentaciji od 20. studenoga 1995. (pojmovnik, principi arhivistike, klasifikacija dokumenata i sl.).

Dodatak Zborniku je popis stručnih članaka izdanja talijanskih državnih arhiva.

Mato Grabar

RASSEGNA DEGLI ARCHIVI DI STATO, god. LVI, sv. 3, Rim, rujan/prosinac 1996, 284 str.

Zbornik sadrži četiri stručna članka te uobičajene rubrike: Kronike; Prikazi i osvrti; Aktivnost arhiva: sređivanje i inventari, izložbe, savjetovanja, tečajevi, izvješća s međunarodnih savjetovanja, sastanci međunarodnih tijela; Bibliografske vijesti; Zaprimljene knjige; Normativne odredbe, zakonski tekstovi, pokrajinski zakoni i vijesti iz zakonodavstva.

Među stručnim člancima nalaze se:

1. Attilio Cereda, Zaređivanje poddakona u korespondenciji i u registrima Povijesnog arhiva Milanske biskupije (*Le ordinazioni dei suddiaconi nel carteggio e nei registri dell' Archivio storico della diocesi di Milano*).

U Povijesnom arhivu Milanske biskupije autor je proveo istraživanje na temu: Izrada analitičkog repertorija: zaređeni klerici poddakoni u vremenu od 1699. do 1712. godine (na tom radu je i doktorirao).¹ Istraživao je gradivo sljedećih fondova: Registri o ređenju klerika i serije osobnih spisa pojedinih klerika na području Milanske nadbiskupije. U to vrijeme prijelaza od španjolske pod austrijsku upravnu vlast, na čelu je nadbiskup Giuseppe Archino. Politička zbivanja su se odrazila i na crkveni život, posebice na fenomen zaređivanja poddakona (stepenica u svećeničkom sta-

---

¹ Naslov teme "Ordinazioni sacre (suddiaconi) nei registri e nel carteggio dell' Archivio storico della diocesi di Milano (1699–1712), Milano 1993–1994.

tusu), kojima se povjeravalo upravljanje dobrima (nadarbinama). Kazala repertorija omogućuju pronalaženje njihovih imena i nazive lokaliteta sjedišta nadarbina.

2. Rita Bagio, Državni arhiv Padove: tehničke i funkcionalne karakteristike (*L'Archivio di stato di Padova: caratteristiche tecniche e funzionali*).

Autorica opisuje novoizgrađen arhiv u Padovi. Ovo arhivsko zdanje se sastoji od dva povezana bloka: jednog za spremišta na tri kata (ukupne visine 15,50 m), a drugog za arhivske i administrativne poslove. U prizemlju arhiva se nalaze laboratorij za mikrografiju, laboratorij za konzervaciju i restauraciju i knjigovežnica. Na prvom katu su dvije studijske sobe (jedna za studijska i privatna istraživanja, a druga za kartografsko gradivo), čekaonica, ured ravnateljstva i ured za stranke, te telefonska centrala i vratar. Drugi kat zaprema biblioteka, služba za fotokopiranje, te uredske službe, tajništvo, urudžbeni zapisnik, prostor za djelatnike i računovodstvo. Autorica smatra da je Državni arhiv Padove tradicionalno uobličen, ali da odgovara svojoj namjeni. Nedostatak je nastao pogreškom izvođača radova, budući da nisu predviđeni prostori za kulturna događanja. U prilogu članka je 12 fotografija Arhiva.

3. Elio Ladolini, ISAD(G) Opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva: norme za usvajanje, norme za raspravu (*Le ISAD(G): Norme da condividere, norme da discutere*).

Autor smatra da su norme ISAD(G) formirane pretežno prema iskustvima sjevernih anglosaksonskih zemalja, čija je arhivistička organizacija više juridičkog karaktera, za razliku od ostalih evropskih zemalja, posebice romanskih. Razlika između zemalja civilnog zakona i onih općega zakona, zaista ima odraz u strukturi arhiva glede opisa arivskoga gradiva. Uz to, norma se odnosi na arhive modernoga doba, tj. XIX. i XX. stoljeća, a iz vida su ispušteni srednjovjekovni arhivi. Autor naglašava duboku razliku u očuvanju ili uspostavljanju izvornoga reda ili poštivanja načela provenijencije, koje je u Italiji uvriježeno pod nazivom "il metodo storico". Autor predlaže da se prihvate dvije norme: navođenje podataka o promjenama vlasništva i čuvanja, te postupak određivanja arhivske vrijednosti. Smatra da treba raspraviti nazive predloženog rječnika i to: definicija spisa (*il fascicolo – file*) "Skup zapisa – dokumenata koje je združio stvaratelj ...", a koju on ne prihvaća, jer smatra da je "fascicolo" skup dokumenata kojeg stvara i oblikuje praksa. Nadalje definiciju serija (*la serie*) "Zapisi sređeni prema sustavu odlaganja spisa ...", te "normativna kontrola", dok o navodima "vremena nastanka gradiva" i "kriterijima sređivanja" iznosi postavne talijanskih teoretičara.

4. Serena Dainotto, Biblioteke i bibliotekari u državnim arhivima (*Biblioteche e bibliotecari negli archivi di Stato*). Članak je obol stalnom traganju glede razlika i sličnosti između arhiva i biblioteka.

U redovnoj rubrici KRONIKE donose se sljedeća izvješća: sa znanstvenog skupa održanog od 18. do 20. lipnja 1996. u Trevizu – Veneciji, pod nazivom "Benedetto chi ti porta, maledetto chi ti manda. L' infanzia abbandonata nel Triveneto (Secoli XV–XIX)"; s jednodnevne rasprave održane u Rimu 21. lipnja 1996. na temu "Standardi di descrizione archivistica e sistemi informativi"; sa znanstvene rasprave održane u Napulju 28. i 29. lipnja 1996. "Comunità e poteri centrali negli antichi stati italiani. Alle origini dei controlli amministrativi"; sa seminara održanog u mjestu San Miniato od 9. do 14. rujna 1996. na temu "Gli statuti territoriali nel tardo medioevo. X seminario sulle fonti per la storia della civiltà italiana tardo medioevale".

U rubrici PRIKAZI I OSVRTI prikazani su: Il gruppo di lavoro ANAI (L' associazione nazionale archivistica italiana) sulle norme ISAD(G) – za opis arhivskoga gradiva; seminar arhivista (Bolonja, 18. listopada 1996) o normama ISAD(G) u svezi s točkama Povjerenstva za norme opisa arhivskog gradiva; osvrt na "Documento sulle regole ISAD(G); kritički osvrt na "A proposito delle pergamene Bergamasche"; osvrt na ediciju "Le pergamene degli archivi di Bergamo archiepiscopus. 1002–1058. od M. Cortesi; "Un volume miscellaneo sui rapporti tra la Toscana medicea e la Spagna nel secolo XVI".

Rubrika AKTIVNOST ARHIVA donosi vijesti o sređenim i obrađenim fondovima, kao i o izrađenim inventarima pojedinih državnih arhiva Italije navedenih po abecednom redu.

Rubrika BIBLIOGRAFIJA sadrži vijesti o novim izdanjima iz područja arhivistike.

Rubrika NORMATIVNE ODREDBE sadrži: tekst sporazuma između Ministarstva za kulturna dobra i okološ i predsjednika biskupskih konferencija Italije glede skrbi o kulturnim dobrima vjerskoga značaja pri crkvenim ustanovama; nove norme za raspodjelu državnih doprinosa kulturnim ustanovama; mjere racionalizacije proračuna; pokrajinski zakoni za područje Trenta i Sicilije.

Na kraju Zbornika nalazi se popis stručnih članaka u izdanjima talijanskih državnih arhiva.

Mato Grabar

RASSEGNA DEGLI ARCHIVI DI STATO, god LVII, sv. 1, RIM, siječanj/travanj 1997, 313 str.

Ovaj zbornik, da se podsjetimo, započela je 1941. godine izdavati Uprava za Državne arhive u Italiji pod naslovom *Notizie degli archivi di Stato*, a od 1955. godine izlazi pod naslovom *Rassegna degli archivi di Stato* i to četiri puta godišnje. Od

godine 1974. nastavlja ga izdavati Ministarstvo za kulturna dobra i okoliš, središnji ured za arhivska dobra.

Zbornik sadrži četiri stručna članka i rubrike: Kronike; Prikazi i osvrti; Dokumentacija; Aktivnost arhiva: sređivanje i inventari, izložbe, savjetovanja, tečajevi, izvješća s međunarodnih savjetovanja, sastanci međunarodnih tijela, kulturni sporazumi u 1996; Primopredaje, prijenosi depoziti, pokloni i prinove u 1996.; Bibliografske vijesti; Zaprmljene knjige; Organizacija državnih arhiva u 1997. godini; Normativne odredbe; Zakonski tekstovi; Pokrajinski zakoni, te vijesti iz zakonodavstva.

Stručni članci:

1. Giovanni Silengo, Novarske godine Marchese Colombi (*Gli anni novaresi della Marchesa Colombi*).

Roman "Un matrimonio in provincia" objavljen 1973. godine u Italiji djelo je spisateljice Marchese Colombi, pravim imenom Maria Antonietta Torriani (1840–1920), za koju su se počeli zanimati mnogi znanstvenici i proučavati gradivo do tada neistraženo, što je potaklo i autora da ovdje iznese sve relevantne podatke o njezinu porijeklu, obitelji i njezinu radu. U prilogu donosi i njezinih 12 pisama.

2. Alessandra Cavattera, Odrednica arhiv i arhivistika Eugenija Casanove u talijanskoj enciklopediji (*La voce archivio e archivistica di Eugenio Casanova nella enciclopedia Italiana*).

Autorica opisuje događaje oko autorstva ove spomenute odrednice koja se pripisuje E. Casanovi, iako je revidirana od F. Nicolinija.

3. Maura Cordovani, Razvoj djelovanja nadzora računskog suda (*L'evoluzione della funzione di controllo della corte dei conti*).

Autorica detaljno opisuje razvojni put ove institucije od njezina ustanovljenja, kroz sve promjene, opisuje njezino polje djelovanja, djelatnost, kao i sve odnosne zakonske promjene.

4. Caterina Del Vivo, Suvremeni arhivi i autorsko pravo (*Archivi contemporanei e diritto d'autore*).

Autorsko pravo danas je predmet posebnog interesa. Autorica ističe da je u Italiji i danas na snazi zakonska odredba iz 1996. godine, prema kojoj gradivo političkoga značaja nije dostupno za korištenje 50 godina nakon svoga nastanka, a gradivo privatnoga karaktera do 70 godina. Naglašava da treba imati u vidu zaštitu rodoljublja i zaštitu privatnoga prava, nasuprot ekonomskim interesima ili motivima trgovine.

Rubrika KRONIKE sadrži izvješće s jednodnevnog skupa "Nadgledanje i nadzor" održanog u Rimu 4. listopada 1996. godine.

U rubrici PRIKAZI I OSVRTI donose se: prikaz "Biološka oštećenja u arhivskim spremištima. Istraživanje o stanju konzervacije arhivskog gradiva", u kojem su izneseni rezultati istraživanja koje je proveo Institut ministarstva za kulturna dobra i okoliš, "Centar za fotoprodukciju, knjigovežnicu i restauraciju" u 1993. godini, a u cilju zaštite arhivskog gradiva u arhivima; osvrt na "Odabrani sustav sređivanja u pismohrani Rimske banke" s povijesnim prikazom prava nadzora Arhiva nad bankovnim institucijama; osvrt na predavanje "Arhivističko jedinstvo i jedinstvo uvjetovanosti" održano polaznicima Škole za arhivistiku, paleografiju i diplomatiku Državnog arhiva u Rimu (*Unità archivistica*) u god. 1993/94.; osvrt "U svezi s izlučivanjem" prikazuje suvremenu arhivističku teoriju u traženju jasnih načela rješavanja problema.

Rubrika DOKUMENTACIJA sadrži: izvješće s XIII. Međunarodnog arhivskog skupa na temu "Arhivi okrenuti stoljeću: bilance i perspektive za budućnost", u prilogu kojeg je tekst preporuka s tog skupa (na francuskom jeziku); tekst "Opća pravila arhiva Kulumbije" od 29. lipnja 1994. godine

Rubrika AKTIVNOST ARHIVA donosi vijesti o rezultatima djelatnosti pojedinih državnih arhiva Italije kroz inventare, izložbe, zasjedanja, tečajeve, prisustvovanja prigodnim skupovima u organizaciji drugih država (*rapporti internazionali*), sudjelovanje na međunarodnim kongresima i sklapanje sporazuma s drugim državama.

Rubrika PRIMOPREDAJE, PREMJEŠTAJI, DEPOZITI, POKLONI I PRINOVE u 1996. donosi podatke za svaki državni arhiv po abecednom redu.

Rubrika BIBLIOGRAFIJA donosi vijesti o novim izdanjima s područja arhivske djelatnosti.

Liste o organizaciji državnih arhiva s popisom vršitelja dužnosti u Središnjem uredu za arhivska dobra, članova Nacionalnog vijeća za arhivska dobra i okoliš s povjerenstvima, generalnog direktora, vrhovnih nadzornika za pojedine pokrajine, ravnatelja pojedinih državnih arhiva, objavljuje se redovito u prvom broju Zbornika.

U rubrici NORMATIVNE ODREDBE navode se ovi zakonski tekstovi: Naputak o nadležnostima upravnih tijela i ministarstva, što ga je izdalo Ministarstvo za kulturna dobra i okoliš 23. travnja 1997. godine; Uputstvo o uredbama glede reprodukcije arhivskog gradiva i privatnog arhivskog gradiva, doneseno dekretom Predsjednika savjeta ministarstva od 29. veljače 1997.; zakonski tekst o zaštiti osoba i drugih subjekata u svezi s osobnom dokumentacijom (dodatak) od 8. siječnja 1997.; pokrajinski pravni propisi.

Na kraju Zbornika je popis izdanja talijanskih državnih arhiva.

Mato Grabar